

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**ЕКОНОМІКА ПРАЦІ
ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ**

**Робоча програма
для студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017**

УДК 331(07.034)

E40

Укладачі: Н. В. Аграмакова

І. В. Литовченко

Ю. В. Сотнікова

Е. Р. Степанова

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом та економіки праці.

Протокол № 1 від 26.08.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Економіка праці та соціально-трудова відносини : робоча програма для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. Н. В. Аграмакова, І. В. Литовченко, Ю. В. Сотнікова, Е. Р. Степанова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 65 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за відповідними змістовими модулями й темами, плани лекцій та семінарських (практичних) занять, перелік питань для самостійного вивчення, контрольні запитання для більш ефективного опанування дисципліни, критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів усіх спеціальностей.

УДК 331(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

У ході ринкових перетворень все більш очевидною стає обмеженість традиційних поглядів на трудовий процес. Без комплексного теоретичного підходу до праці практично неможливо ефективно використати всі потенційні можливості працівників. Особливого значення у наш час набуває грамотне дослідження соціально-економічних аспектів процесу праці у зв'язку з докорінною перебудовою системи суспільних відносин. Найсуттєвіші перетворення відбуваються саме в соціально-трудої сфері, зачіпаючи інтереси передусім роботодавців і найманих працівників. Отже, у соціально орієнтованій ринковій економіці трудові й соціальні процеси не просто тісно переплітаються – вони стають одним цілим. Праця людини завжди була суспільним, соціальним явищем, але у зв'язку з розвитком економіки та суспільства, науково-технічним прогресом й інтелектуалізацією трудової діяльності, соціалізацією економіки соціальні аспекти трудової діяльності людей набувають дедалі більшого, а нерідко і домінуючого значення порівняно з суто економічними аспектами. Ці аспекти визначають актуальність навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудої відносини".

Навчальна дисципліна "Економіка праці та соціально-трудої відносини" є базовою навчальною дисципліною й вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "бакалавр" спеціальностей 051 "Економіка", 071 "Облік і оподаткування", 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня усіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

(для 144 годин)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальності, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань "Соціальні та поведінкові науки", "Управління та адміністрування"	Базова	Базова
Змістових модулів – 2	Спеціальності: усі	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 144		4-й	4-й
		Семестр	
		7-й	7-й, 8-й
		Лекції	
		30 год	20 год
		Практичні, семінарські	
		30 год	20 год
		Самостійна робота	
		84 год	104 год
		Вид контролю	
		іспит	іспит
		2 год	2 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 5,6	Освітній ступінь: бакалавр		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 71 %;

для заочної форми навчання – 38 %.

(для 120 годин)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальності, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	2	3	4
Кількість кредитів – 4	Галузь знань "Соціальні та поведінкові науки", "Управління та адміністрування"	Базова	Базова
Змістових модулів – 2	Спеціальності: усі	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 120		2-й	3-й, 4-й
		Семестр	
		3-й	5-й, 7-й
		Лекції	

1	2	3	4
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: бакалавр	30 год	20 год
		Практичні, семінарські	
		30 год	20 год
		Самостійна робота	
		60 год	80 год
		Вид контролю	
		залік	залік
		год	год

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50 %

для заочної форми навчання – 50 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є надання майбутнім фахівцям знання необхідних теоретичних основ, методичних рекомендацій, практичних навичок, механізму управління сферою праці, необхідні для вільного володіння практикою ухвалення оптимальних рішень щодо функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудова відносин у суспільстві.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

узагальнення та критичне оцінювання основних наявних типів, способів, методів управління соціально-трудова сферою;

організувати роботу в рамках управління персоналом, організації та нормування праці, складати баланс трудових ресурсів, планувати необхідну чисельність персоналу та розмір фонду оплати праці.

Об'єктом навчальної дисципліни є праця.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності та способи формування й ефективного використання ресурсів праці, а також економічні та соціально-трудова відносини, які виникають з приводу використання праці.

Вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях інших фундаментальних, базових та нормативних навчальних дисциплін, таких як: "Політична економія", "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Регіональна економіка", "Національна економіка". Навчальна дисципліна "Економіка праці та соціально-трудова відносини" є невід'ємною частиною циклу

економічних дисциплін, необхідних економістам, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання. Цю навчальну дисципліну зараховано до групи нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки студентів спеціальності 051 "Економіка", 071 "Облік і оподаткування", 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" всіх форм навчання. У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до Європейської кредитно-трансферної системи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

понятійний і категорійний апарат навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини";

сутність системи соціально-трудова відносин;

загальну характеристику соціального партнерства;

функції та елементи ринку праці, його державне регулювання, основні спільні риси й відмінності різних видів і моделей ринку праці;

методичні підходи до організації та нормування праці на підприємстві;

значення та сутність продуктивності праці, методи її вимірювання, фактори і резерви її зростання;

сутність і структуру заробітної плати, її функції та принципи організації, тарифну систему оплати праці, форми і системи оплати праці;

порядок ведення обліку трудових показників і складання відповідної звітності;

роль міжнародної організації праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин;

сутність моніторингу соціально-трудова відносин;

вміти:

складати баланс трудових ресурсів;

визначати рівень забезпечення народного господарства робочою силою;

вирішувати завдання з обчислення показників оцінювання економічної активності;

оцінювати творчий потенціал працівників;

визначати показники демографічної структури населення;

вирішувати завдання на обчислення показників зайнятості та безробіття;
вирішувати завдання на обчислення стану організації праці на виробництві;

своєчасно виявляти фактори, що впливають на продуктивність праці, та виявляти резерви зростання;

формуванню цілеспрямовані дії щодо досягнення певної мети всіх суб'єктів соціально-трудова відносин.

У процесі викладання навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини" основна увага приділяється оволодінню студентами професійних **компетентностей**, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ЕПСТВ 1	Здійснювати формування та регулювання соціально-трудова відносин на ринку праці	Обґрунтовувати роль економіки праці в організації виробництва
		Оцінювати трудоворесурсну ситуацію на макрорівні
		Організовувати соціально-трудова відносини, в тому числі і соціально-партнерські на індивідуальному та мікрорівнях
		Аналізувати ситуацію на ринку праці
ЕПСТВ 2	Здійснювати аналіз і проводити планування оплати праці та показників із праці	Удосконалювати організацію та нормування праці на підприємстві
		Здійснювати планування і аналіз трудових показників
		Здійснювати моніторинг соціально-трудова сфери в Україні
		Оцінювати діяльність міжнародних організацій в сфері праці

*ЕПСТВ – економіка праці і соціально-трудова відносини

Структура складових професійних компетентностей та їхнє формування відповідно до Національної рамки кваліфікації України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудова відносин на ринку праці

Тема 1. Об'єкт, предмет та завдання навчальної дисципліни

1.1. Загальна характеристика, предмет і структура навчальної дисципліни. Сутність ЕПСТВ, предмет, складові навчальної дисципліни.

1.2. Місце ЕПСТВ в системі економічних наук, її зв'язок із суміжними науковими дисциплінами. Зв'язок із суміжними науковими дисциплінами.

Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства

2.1. Поняття та склад трудових ресурсів.

2.2. Характеристика та структура економічно активного й економічно неактивного населення.

2.3. Система балансів трудових ресурсів, звітний баланс як основний статистичний документ обліку та розподілу трудових ресурсів.

2.4. Сутність, типи та фази відтворення трудових ресурсів.

2.5. Характеристика трудового потенціалу суспільства, підприємства, особистості.

Тема 3. Соціально-трудова відносини як система

3.1. Сутність, характеристика й елементи соціально-трудова відносин (СТВ) як системи.

3.2. Характер взаємодії сторін і суб'єктів соціально-трудова відносин.

3.3. Характеристика рівнів (індивідуальний, колективний, змішаний), предметів, принципів і типів (патерналізм, соціальне партнерство, дискримінація, конфлікт) СТВ.

Тема 4. Соціальне партнерство

4.1. Передумови виникнення соціального партнерства та його принципи.

4.2. Роль Міжнародної організації праці (МОП) у розвитку соціального партнерства.

4.3. Суб'єкти соціального партнерства. Принцип "трипартизму" в соціальному партнерстві.

4.4 Система колективно-договірною регулювання як форма організації соціального партнерства.

4.5. Правові й організаційні проблеми становлення соціального партнерства в Україні.

Тема 5. Ринок праці та його регулювання

- 5.1. *Поняття "ринок праці" та його місце в системі ринкових відносин.*
- 5.2. *Особливості й умови ефективного функціонування ринку праці.*
- 5.3. *Первинний та вторинний, внутрішній та зовнішній ринок праці.*
- 5.4. *Основні компоненти ринку праці та механізм їх взаємодії.*
- 5.5. *Методи державного регулювання ринку праці.*

Тема 6. Соціально-трудова відносина зайнятості

- 6.1. *Зайнятість як соціально-економічна категорія.*
- 6.2. *Сутність і цілі державної політики зайнятості в Україні.*
- 6.3. *Характеристика форм і видів зайнятості населення.*
- 6.4. *Причини виникнення та особливості безробіття.*

Види безробіття (приховане, циклічне, інституціональне, застійне, технологічне, конверсійне, структурне, фрикційне).

6.5. *Державна політика зайнятості, її різні. Активна та пасивна політика зайнятості, державні програми та служби зайнятості.*

Змістовий модуль 2. Оплата праці, аналіз і планування показників праці

Тема 7. Організація та нормування праці

- 7.1. *Сутність, завдання та напрями організації праці на підприємстві.*
- 7.2. *Поділ та кооперація праці на підприємстві.*
- 7.3. *Організація та обслуговування робочих місць.*
- 7.4. *Сутнісна характеристика нормування праці, система норм та нормативів.*

Тема 8. Продуктивність і ефективність праці

- 8.1. *Сутність продуктивності й ефективності праці.*
- 8.2. *Принципи управління продуктивністю.*
- 8.3. *Чинники зростання, показники і методи вимірювання продуктивності праці на підприємствах.*
- 8.4. *Динаміка продуктивності праці, індекси продуктивності.*
- 8.5. *Сутність факторів і резервів зростання продуктивності праці.*
- 8.6. *Класифікація факторів зростання продуктивності праці.*
- 8.7. *Взаємозв'язок факторів і резервів зростання продуктивності праці.*

Тема 9. Політика доходів і оплата праці

- 9.1. *Поняття "доходи населення", "грошові доходи сім'ї", "сукупні доходи".*
- 9.2. *Сутність заробітної плати, її види, функції та принципи організації.*
- 9.3. *Механізм регулювання та нормативна база державного регулювання заробітної плати.*
- 9.4. *Форми та системи оплати праці (відрядна, погодинна).*
- 9.5. *Зміст й елементи тарифної системи оплати праці.*

Тема 10. Планування праці

- 10.1. *Завдання, зміст і показники плану з праці.*
- 10.2. *Планування чисельності та складу кадрів, складання балансу робочого часу.*
- 10.3. *Особливості планування чисельності основних та обслуговуючих робітників, керівників, фахівців і службовців.*
- 10.4. *Планування фонду оплати праці.*
- 10.5. *Структура фонду оплати праці й основні методи планування: прямого розрахунку, нормативний, за елементами.*
- 10.6. *Планування середньої заробітної плати.*

Тема 11. Аналіз, звітність, аудит у сфері праці

- 11.1. *Завдання аналізу й аудиту у сфері праці.*
- 11.2. *Завдання та показники аналізу забезпеченості підприємства робочою силою.*
- 11.3. *Показники використання робочого часу.*
- 11.4. *Аналіз співвідношення продуктивності та оплати праці.*
- 11.5. *Джерела звітної документації, їхня характеристика та сутність.*
- 11.6. *Аудит у трудовій сфері: напрями та результати.*

Тема 12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин

- 12.1. *Створення, керівні органи МОП.*
- 12.2. *Структура та завдання Міжнародної конференції праці, Адміністративної ради та Міжнародного бюро праці.*
- 12.3. *Основні конвенції та рекомендації МОП.*
- 12.4. *Напрями та методи роботи МОП: нормотворчий, організаційно-технічний, видавничий.*

Тема 13. Моніторинг соціально-трудова сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудова відносин

- 13.1. *Показники й індикатори моніторингу соціально-трудова сфери: прожитковий мінімум, рівень життя, якість трудового життя.*

13.2. Демографічні, економічні та соціальні показники бідності.

13.3. Шляхи вирішення проблем у сфері соціально-трудових відносин.

4. Структура навчальної дисципліни

З самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою дисципліни та формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю і методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1 (іспит) та 4.2 (залік)).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни (іспит)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекційні	практичні	проведення підсумкового контролю	само-стійна робота		лекційні	практичні	проведення підсумкового контролю	само-стійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1										
Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудових відносин на ринку праці										
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни	8	2	2	–	4	10	1	1	–	8
Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	22	5	5	–	12	12	2	2	–	8

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Тема 3. Соціально-трудо-ві відносини як система</i>	10	2	2	–	6	12	2	2	–	8
<i>Тема 4. Соціальне партнерство</i>	10	2	2	–	6	12	2	2	–	8
<i>Тема 5. Ринок праці та його регулювання</i>	10	2	2	-	6	12	2	2	–	10
<i>Тема 6. Соціально-трудо-ві відносини зайнятості</i>	11	2	2	–	7	10	1	1	–	8
Разом за змістовим модулем 1	71	15	15	–	41	70	10	10	–	50
Змістовий модуль 2										
Оплата праці, аналіз і планування показників праці										
<i>Тема 7. Організація та нормування праці</i>	10	2	2	–	6	9	1	1	–	7
<i>Тема 8. Продуктивність і ефективність праці</i>	10	2	2	–	6	11			–	7
<i>Тема 9. Політика доходів і оплата праці</i>	22	5	5	–	12	12			–	8
<i>Тема 10. Планування праці</i>	11	2	2	–	7	9			–	7
<i>Тема 11. Аналіз, звітність, аудит у сфері праці</i>	5	1	1	–	3	11			–	7
<i>Тема 12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудо-вих відносин</i>	5	1	1	–	3	9			–	7
<i>Тема 13. Моніторинг соціально-трудо-вої сфери як інструмент регулювання і удосконалення соціально-трудо-вих відносин</i>	10	2	2	–	6	9			–	7
Разом за змістовим модулем 2	73	15	15	–	43	70	10	10	–	50
<i>Підготовка до іспиту</i>	32	–	–	–	32	2	–	–	–	2
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–
<i>Іспит</i>	2	–	–	2	–	2	–	–	2	–
Усього годин за модулями	144	30	30	4	80	144	20	20	2	102

Таблиця 4.2

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни (залік)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекційні	практичні	само- стійна робота		лекційні	практичні	само- стійна робота
			підготовка до занять				підготовка до занять	
Змістовий модуль 1. Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудових відносин на ринку праці								
<i>Тема 1.</i> Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни	8	2	2	4	6	1	1	4
<i>Тема 2.</i> Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	20	4	4	12	16	2	2	12
<i>Тема 3.</i> Соціально-трудові відносини як система	8	2	2	4	8	1	1	6
<i>Тема 4.</i> Соціальне партнерство	8	2	2	4	10	2	2	6
<i>Тема 5.</i> Ринок праці та його регулювання	8	2	2	4	10	2	2	6
<i>Тема 6.</i> Соціально-трудові відносини зайнятості	8	2	2	4	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 1	60	15	15	30	60	10	10	40
Змістовий модуль 2. Оплата праці, аналіз і планування показників праці								
<i>Тема 7.</i> Організація та нормування праці	8	2	2	4	8	1	1	6
<i>Тема 8.</i> Продуктивність і ефективність праці	8	2	2	4	10	2	2	6
<i>Тема 9.</i> Політика доходів і оплата праці	20	4	4	12	16	2	2	12
<i>Тема 10.</i> Планування праці	8	2	2	4	10	2	2	6
<i>Тема 11.</i> Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	8	2	2	4	10	2	2	6
<i>Тема 12.</i> Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	8	2	2	4	10	2	2	6
<i>Тема 13.</i> Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудових відносин	8	2	2	4	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 2	60	15	15	30	60	10	10	40
Усього годин за модулями	120	30	30	80	120	20	20	80

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує компетентності шляхом індивідуального виконання студентом відповідних сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для вирішення їх студентами на занятті.

Практичне заняття містить проведення попереднього контролю рівня сформованих компетентностей студентами в частині знань, умінь і навичок за темами, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, виконання завдань з їхнім обговоренням, виконання контрольних робіт, їхню перевірку й оцінювання. Теми практичних занять наведено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1 Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудо­вих відно­син на ринку праці	<i>Завдання 1.</i> Вивчення професійної орієнтації та вирішення практичних завдань на забезпечення робочою силою народного господарства країни, складання балансу трудових ресурсів	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [6; 7; 10; 13; 19]
	<i>Завдання 2.</i> Вирішення практичних завдань на обчислення структури населення й трудових ресурсів	2,5	Основна: [1; 3]. Додаткова: [5; 6; 8; 17]
	<i>Завдання 3.</i> Вирішення практичних завдань на оцінювання показників, що характеризують рух, міграцію та структуру населення; показників людського розвитку	2,5	Основна: [2 – 4]; Додаткова: [7; 9; 10]
	<i>Завдання 4.</i> Вирішення практичних завдань на дослідження моделі конфлікту, як процесу	2	Основна: [2; 4]. Додаткова: [7, 10]
	<i>Завдання 5.</i> Вирішення завдань на вивчення державних методів, регулювання ринку праці	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5]

Закінчення табл. 5.1

1	2	3	4
	<i>Завдання 6.</i> Вирішення практичних завдань щодо обчислення показників зайнятості та безробіття	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 9]
<i>Змістовий модуль 2</i> Оплата праці, аналіз і планування показників праці	<i>Завдання 7.</i> Вирішення практичних завдань щодо визначення показників норм часу, норм виробітку, рівня обхвату працівників нормуванням праці; обчислення стану організації праці на виробництві	2	Основна: [4]. Додаткова: [5 – 7]
	<i>Завдання 8.</i> Вирішення практичних завдань щодо обчислення продуктивності й ефективності праці	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [12; 18; 19]
	<i>Завдання 9.</i> Вирішення практичних завдань щодо нарахування заробітної плати та визначення її структури	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6; 8; 14].
	<i>Завдання 10.</i> Вирішення практичних завдань щодо обчислення планових показників з праці; проведення соціологічного дослідження щодо різноманітних аспектів трудової зайнятості	2	Основна: [1; 2]. Додаткова: [6 – 8; 15 – 17]
	<i>Завдання 11.</i> Вирішення комплексного завдання на проведення аналізу трудових показників	2,5	Основна: [1; 2; 4]. Додаткова: [6]
	<i>Завдання 12.</i> Вивчення основних документів Міжнародної організації праці	2,5	Основна: [1; 4]. Додаткова: [6; 15; 18; 19]
	<i>Завдання 13.</i> Вирішення ситуаційних завдань щодо проведення моніторингу соціально-трудова відносин як складової соціального моніторингу	2	Основна: [1; 2]. Додаткова: [6 – 8; 18]
Разом годин за модулями		30	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудова відносин на ринку праці

Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства

Завдання 1. Виходячи з даних табл. 5.2, скласти плановий баланс трудових ресурсів. Зробити висновки щодо зміни у структурі трудових ресурсів.

Таблиця 5.2

Баланс трудових ресурсів

№ п/п	Трудові ресурси	Середньорічна чисельність, тис. осіб	Планова чисельність, тис. осіб
1	Трудові ресурси, усього, у тому числі за категоріями:	24 873	
	населення в працездатному віці	23 825	
	працюючі старше й молодше працездатного віку	1 048	
2	Розподіл трудових ресурсів за видами зайнятості, у тому числі:	24 873	
	зайняті в суспільному господарстві	19 475	
	учні 16 років і більше, що навчаються з відривом від виробництва	2 920	
	зайняті в домашньому й особистому підсобному господарстві	2 478	
3	Розподіл зайнятих за сферами та галузям народного господарства, у тому числі:	15 055	
	промисловість	6 500	
	сільське господарство	6 350	
	будівництво	1 830	
	інші галузі	375	
4	Невиробничі галузі	4 420	

Чисельність зайнятих у планованому році за галузями матеріального виробництва така: у промисловості – 6 682 тис. осіб; у сільському господарстві – 6 319 тис. осіб; у будівництві – 389 тис. осіб. В інших галузях чисельність зайнятих зменшиться на 30 тис. осіб.

Чисельність зайнятих у невиробничих галузях у планованому році порівняно з базисним збільшиться на 8 %.

Середньорічна чисельність учнів 16 років і більше, що навчаються з відривом від виробництва в училищах, технікумах, ВНЗ складе в планованому році 2 320 тис. осіб.

Приріст чисельності зайнятих у домашньому й особистому підсобному господарстві очікується в розмірі 0,8 %.

Чисельність осіб старше й молодше працездатного віку, зайнятих у народному господарстві, зменшиться в планованому році на 214 тис. осіб.

Змістовий модуль 2

Оплата праці, аналіз і планування показників праці

Тема 9. Політика доходів і оплата праці

Завдання 2. Грошова нарахована заробітна плата працюючих на початок періоду дорівнювала 3 800 грн/міс., а в кінці періоду – 3 950 грн/міс. Структура споживання споживчих товарів і послуг та динаміка цін на їхньому укрупненні групи протягом періоду наведені в табл. 5.3.

Визначити:

- 1) індекс номінальної заробітної плати;
  - 2) розмір споживання споживчих товарів і послуг за групами на початок та кінець періоду;
  - 3) індекс реальної заробітної плати;
  - 4) зміну реальної та номінальної заробітної плати за період.
- Зробити висновки.

Таблиця 5.3

Структура споживання споживчих товарів і послуг та динаміка цін

Товари і послуги	Індекс зміни цін за період	Частка в загальному об'ємі споживання (%)
1. Продукти харчування	1,25	65
2. Одяг і взуття	1,30	12
3. Предмети тривалого користування	0,80	7
4. Житлові і комунальні послуги	1,40	10
5. Інші товари і послуги	0,90	6

6. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 71 % (84 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (144 годин) та 50 % (60 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (120 годин). У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів і понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) й огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену. Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 6.1 (для 144 годин) та в табл. 6.2 (для 120 годин).

**Завдання для самостійної роботи студентів
та форми її контролю
(для 144 годин)**

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудомих відносин на ринку праці				
<i>Тема 1.</i> Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання ситуативних завдань	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [7 – 9]
<i>Тема 2.</i> Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	12	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 11]
<i>Тема 3.</i> Соціально-трудомих відносини як система	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	6	Перевірка домашніх завдань	Основна: [2]. Додаткова [10; 11]
<i>Тема 4.</i> Соціально-не партнерство	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	6	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 11]
<i>Тема 5.</i> Ринок праці та його регулювання	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	6	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [11]
<i>Тема 6.</i> Соціально-трудомих відносини зайнятості	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	7	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 11]
Усього за змістовим модулем 1		41		
Змістовий модуль 2				
Оплата праці, аналіз і планування показників праці				
<i>Тема 7.</i> Організація і нормування праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	6	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9 – 11]

Закінчення табл. 6.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 8.</i> Продуктивність і ефективність праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	6	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2; 4]. Додаткова: [7 – 11]
<i>Тема 9.</i> Політика доходів і оплата праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	12	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10]
<i>Тема 10.</i> Планування праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	7	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [5 – 7; 9]
<i>Тема 11.</i> Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	3	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2; 4]. Додаткова: [7 – 11]
<i>Тема 12.</i> Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудо­вих відносин	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	3	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [5 – 7; 9]
<i>Тема 13.</i> Моніторинг соціально-трудо­вої сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудо­вих відносин	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	6	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 11].
Усього за змістовим модулем 2		43		
Іспит				
Усього за модулями		84		

Таблиця 6.2

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю
(для 120 годин)

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудова відносин на ринку праці				
<i>Тема 1.</i> Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання ситуативних завдань	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [7 – 9]
<i>Тема 2.</i> Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	10	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 11]
<i>Тема 3.</i> Соціально-трудова відносина як система	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [2]. Додаткова [10; 11]
<i>Тема 4.</i> Соціальне партнерство	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 11]
<i>Тема 5.</i> Ринок праці та його регулювання	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [11]
<i>Тема 6.</i> Соціально-трудова відносина зайнятості	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 11]
Усього за змістовим модулем 1		30		
Змістовий модуль 2				
Оплата праці, аналіз і планування показників праці				
<i>Тема 7.</i> Організація і нормування праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	3	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9 – 11]

1	2	3	4	5
<i>Тема 8.</i> Продуктивність і ефективність праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2; 4]. Додаткова: [7 – 11]
<i>Тема 9.</i> Політика доходів і оплата праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	10	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10]
<i>Тема 10.</i> Планування праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [5 – 7; 9]
<i>Тема 11.</i> Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	3	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2; 4]. Додаткова: [7 – 11]
<i>Тема 12.</i> Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудо­вих відносин	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	3	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [5 – 7; 9]
<i>Тема 13.</i> Моніторинг соціально-трудо­вої сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудо­вих відносин	Пошук, підбір і огляд літературних джерел за заданою тематикою	3	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 11].
Усього за змістовим модулем 2		30		
Залік				
Усього за модулями		60		

6.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни

1. Дайте визначення предмета навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудо­ві відносини".

2. Дайте визначення об'єкта дослідження навчальної дисципліни "Економіка праці й соціально-трудо­ві відносини".

3. Проаналізуйте методологічні основи навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини".

4. Які методи використовують в процесі вивчення навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини"?

5. Розкрийте сутність поняття "праця".

6. Розкрийте сутність поняття "економіка праці".

7. Дайте визначення поняття "соціально-трудова відносини".

8. Дайте визначення поняття "якість трудового життя".

9. Обґрунтуйте взаємозв'язок навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини" з іншими навчальними дисциплінами.

Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства

1. Розкрийте сутність поняття "трудові ресурси".

2. Розкрийте сутність поняття "працевдатність" та дайте характеристику її видів.

3. Охарактеризуйте структуру трудових ресурсів за різними ознаками.

4. Назвіть показники, що формують кількісні характеристики трудових ресурсів.

5. Назвіть показники, що формують якісні характеристики трудових ресурсів.

6. Надайте характеристику процесу відтворення трудових ресурсів.

7. Що таке управління трудовими ресурсами як система?

8. Які підсистеми містить система управління трудовими ресурсами на рівні держави?

9. Які підсистеми містить система управління персоналом на рівні підприємства?

10. Чим відрізняються поняття "трудові ресурси" та "трудовий потенціал"?

11. Охарактеризуйте складові трудового потенціалу працівника.

Тема 3. Соціально-трудова відносини як система

1. Розкрийте сутність соціально-трудова відносин.

2. Охарактеризуйте систему СТВ, її основні елементи.

3. За якими класифікаційними ознаками поділяються види СТВ? Охарактеризуйте їх.

4. Хто може виступати суб'єктами соціально-трудова відносин?

5. Назвіть рівні соціально-трудова відносин, виділіть їх особливості.

6. Охарактеризуйте предмет соціально-трудова відносин на кожному з рівнів.

7. Які принципи соціально-трудових відносин ви знаєте?
8. Охарактеризуйте кожен з типів соціально-трудових відносин.

Тема 4. Соціальне партнерство

1. Що таке соціальне партнерство?
2. Розкрийте умови виникнення соціального партнерства.
3. Хто є суб'єктом соціального партнерства?
4. Охарактеризуйте місце профспілок у соціальному партнерстві.
5. Для чого створена Національна рада соціального партнерства?
6. Чи є країни, де не існує система соціального партнерства?
7. Яку роль відіграє соціальне страхування в системі соціального партнерства?
8. Які існують види соціального страхування?
9. Що таке трудовий конфлікт, його позитивні та негативні риси?
10. Охарактеризуйте модель конфлікту як процесу та управління ним.

Тема 5. Ринок праці та його регулювання

1. Дайте визначення поняття "ринок праці".
2. Охарактеризуйте елементи ринку праці.
3. Охарактеризуйте типи кон'юнктури ринку праці.
4. Які функції виконує ринок праці?
5. Розкрийте сутність поняття "безробіття", його види.
6. Розкрийте сутність поняття "зайнятість", його види.
7. Охарактеризуйте види державного регулювання ринку праці.

Тема 6. Соціально-трудові відносини зайнятості

1. Розкрийте сутність поняття "зайнятості населення".
2. Назвіть і охарактеризуйте основні види зайнятості.
3. Назвіть і охарактеризуйте основні види безробіття.
4. Які існують проблеми зайнятості в Україні?
5. Методи регулювання зайнятості.
6. Роль державної служби зайнятості.

Тема 7. Організація та нормування праці

1. Розкрийте сутність поняття "організація праці".
2. Охарактеризуйте основні завдання організації праці.
3. Охарактеризуйте основні елементи організації праці.
4. Що становить процес організації робочих місць?

5. Які показники віддзеркалюють рівень організації праці?
6. Яку роль відіграє кваліфікаційна характеристика посади в процесі організації праці?
7. Розкрийте сутність поняття "нормування праці".
8. Які види норм праці ви знаєте?

Тема 8. Продуктивність і ефективність праці

1. Що таке "екстенсивний та інтенсивний напрямки зростання продуктивності праці"?
2. В яких показниках проявляється підвищення продуктивності праці?
3. У чому полягає зміст поняття "продуктивність праці"?
4. Охарактеризуйте методи вимірювання продуктивності праці.
5. Основні фактори підвищення продуктивності праці на сучасному рівні розвитку економіки України.
6. Які резерви зростання продуктивності праці ви знаєте?

Тема 9. Політика доходів і оплата праці

1. Дайте визначення поняття "доходи населення".
2. Наведіть класифікацію особистих доходів населення.
3. Проаналізуйте взаємозв'язок номінальних і реальних доходів.
4. Назвіть джерела доходів населення.
5. Дайте визначення поняття "соціальні трансферти".
6. Проаналізуйте різницю між основними та додатковими джерелами доходів.
7. Назвіть складові загального доходу працівника.
8. Які види послуг і пільг містить соціальний пакет?
9. З чого складається трудовий дохід працівника?
10. Що відноситься до доходів працівника, не пов'язаних з його трудовою діяльністю?
11. З яких напрямків складається структура використання сукупного доходу?
12. Дайте визначення поняття "заробітна плата".
13. З яких елементів складається заробітна плата?
14. Які функції виконує заробітна плата?
15. Назвіть принципи організації заробітної плати.
16. З яких елементів складається тарифна система оплати праці?
17. Назвіть форми та системи заробітної плати та надайте їхню характеристику.
18. Що становить механізм державного регулювання оплати праці?

Тема 10. Планування праці

1. Яка мета планування соціально-трудоових показників в умовах ринкової економіки?
2. Дайте визначення поняття "план з праці".
3. Які завдання виконує планування трудових показників?
4. Дайте визначення поняття "економічний аналіз".
5. Назвіть об'єкти дослідження аналізу трудових показників.
6. Назвіть основні трудові показники.
7. Що становить планування праці в бізнес-процесах?
8. З якою метою проводиться планування підвищення ефективності праці?
9. Яким чином відбувається планування чисельності персоналу відповідно до стратегії діяльності підприємства?
10. Які завдання вирішує планування робочого часу на підприємстві?

Тема 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці

1. Назвіть основні завдання аналізу в сфері праці.
2. З якою метою проводиться аналіз забезпеченості підприємства кадрами?
3. Що дозволяє виявити аналіз продуктивності праці?
4. Яка мета проведення аналізу використання фонду заробітної плати?
5. Дайте визначення поняття "аудит у трудовій сфері".

Тема 12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудоових відносин

1. Розкрийте причини створення МОП.
2. Назвіть цілі та завдання МОП.
3. Які підрозділи формують структуру МОП?
4. Назвіть основні документи МОП.
5. Які методи роботи використовує МОП?
6. Назвіть основні сфери діяльності МОП.

Тема 13. Моніторинг соціально-трудоової сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудоових відносин

1. Дайте визначення поняття "моніторинг соціально-трудоової сфери".
2. Назвіть складові, які містить система моніторингу СТС.
3. Назвіть завдання моніторингу СТС.

4. Назвіть принципи моніторингу СТС.
5. Назвіть показники, які характеризують стан СТС.
6. Охарактеризуйте основні напрями моніторингу СТС.
7. В чому полягають особливості розвитку СТС в Україні на сучасному етапі?
8. Які тенденції розвитку соціально-трудових відносин спостерігаються в Україні на сучасному етапі?
9. Яким чином зміна основних демографічних показників впливає на розвиток соціально-трудових відносин в Україні?
10. Назвіть характерні особливості розвитку ринку праці в Україні.

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі:

індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки, а також захисту завдань, які винесені на поточний контроль.

Формами організації індивідуально-консультаційної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповіді) та групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу;
- г) індивідуальна презентація виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: лекції проблемного характеру; робота в малих групах; семінари-дискусії; мозкові атаки; ділова гра; презентації; банки візуального супроводу (табл. 8.1 і 8.2)

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни	Міні-лекція з питання "Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни", мозкова атака з визначення напрямів розвитку теорії підприємств, робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	Міні-лекція з питання "Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства", банки візуального супроводу, дискусія
<i>Тема 3.</i> Соціально-трудові відносини як система	Лекція проблемного характеру: "Соціально-трудові відносини як система". Робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Соціальне партнерство	Міні-лекція з питання "Соціальне партнерство", робота в малих групах
<i>Тема 5.</i> Ринок праці та його регулювання	Міні-лекція з питання "Ринок праці та його регулювання", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Соціально-трудові відносини зайнятості	Семінар-дискусія з питання "Соціально-трудові відносини зайнятості"
<i>Тема 7.</i> Організація та нормування праці	Семінар-дискусія з питання "Організація та нормування праці"
<i>Тема 8.</i> Продуктивність і ефективність праці	Лекція проблемного характеру з питання "Продуктивність і ефективність праці", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Політика доходів і оплата праці	Міні-лекція з питання "Політика доходів і оплата праці", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 10.</i> Планування праці	Міні-лекція з питання "Планування праці", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 11.</i> Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	Семінар-дискусія з питання "Аналіз, звітність, аудит у сфері праці" робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 12.</i> Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	Семінар-дискусія з питання "Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 13.</i> Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудових відносин	Лекція проблемного характеру "Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудових відносин" робота в малих групах

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності ухвалювати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набутті навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів навчання студентів. Вони передбачають поряд з основним лекційним матеріалом встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо досліджені у науці та мають актуальне значення для теорії й практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій,

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів і узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами (міні-лекціями), між якими застосовуються інші форми та методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу заданої теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити та здійснити їхню селекцію.

Ділова гра – це комплексний методичний прийом навчання, за яким студенти, передусім, розглядають процес ухвалення рішення. Методична мета ділової гри полягає переважно в тренуванні навичок і в експериментуванні з ухваленням рішень та, насамперед, з їхніми наслідками, а також у знаходженні стратегій вирішення проблеми.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для демонстрації певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, міні-тренінгів, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальні (виступи одного слухача), так і колективними (виступи двох та більше слухачів).

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 8.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
<i>Тема 1.</i> Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни	Психологічні тренінги з питання вивчення професійної орієнтації студентів	Мозкова атака, робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 2.</i> Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	Лекція проблемного характеру з питання "Характеристика і структура трудових ресурсів України: особливості та тенденції"	Робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 3.</i> Соціально-трудова відносина як система	Семінар-дискусія з питання "Формування соціально-трудова відносин і міжнародний досвід їхнього функціонування"	Робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 4.</i> Соціальне партнерство	Розбір ситуації щодо залежності суб'єктивного оцінювання якості життя від рівня споживання матеріальних благ. Семінар-дискусія з питання "Моделі соціального партнерства розвинутих країн"	Семінар-дискусія, робота в малих група
<i>Тема 5.</i> Ринок праці та його регулювання	Ділова гра "Острів"	Робота в малих групах, презентація результатів

1	2	3
<i>Тема 6.</i> Соціально-трудова відносина зайнятості	Лекція проблемного характеру з питання "Основні технології пошуку роботи"	Робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 7.</i> Організація і нормування праці	Міні-лекція з питання "Організація робочого місця економіста "	Робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 8.</i> Продуктивність і ефективність праці	Лекція проблемного характеру з питання "Фактори та резерви зростання ефективності праці на підприємстві"	Робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 9.</i> Політика доходів і оплата праці	Міні-лекція з питання "Проблеми диференціації доходів населення України "	Робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 10.</i> Планування праці	Лекція проблемного характеру з питання "Планування робочого часу економіста"	Робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 11.</i> Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	Лекція проблемного характеру з питання "Використання результатів аудиту у сфері праці "	Семінар-дискусія, робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 12.</i> Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин	Семінар-дискусія з питання "Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин"	Ділова гра, презентація результатів
<i>Тема 13.</i> Моніторинг соціально-трудова сфери як інструмент регулювання і удосконалення соціально-трудова відносин	Проведення соціологічного дослідження щодо різноманітних аспектів трудова зайнятості	Ділова гра, презентація результатів

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять: поточний контроль, модульний контроль, підсумковий/семестровий контроль.

Навчальна дисципліна може закінчуватися заліком або іспитом. Розподіл методів контролю та варіантів оцінювання успішності студентів наведено в табл. 9.1.

Таблиця 9.1

Розподіл оцінювання успішності студентів для заліку та іспиту

Іспит	Залік
Поточний контроль – здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів	
максимальне значення – 60 балів	максимальне значення – 100 балів
мінімальне значення – 35 балів	мінімальне значення – 60 балів
Модульний контроль – проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті <i>інтегровану</i> оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля	
Підсумковий/семестровий контроль , що проводиться у формі семестрового іспиту, відповідно до графіку навчального процесу	
максимальне значення – 40 балів	–
мінімальне значення – 25 балів	–
Студент не може бути допущений до складання іспиту / не може бути атестований , якщо	
кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю в сумі не досягла 35 балів	кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю в сумі не досягла 60 балів

Поточний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;
- перевірка есе за заданою тематикою;
- проведення поточного тестування;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування;
- проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань

студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамену** – форма оцінювання підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність того або іншого складника знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться 2 рази за семестр. Тест містить запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та містить практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння ро-

бити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінювання певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять і явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового іспиту. Екзаменаційний білет охоплює програму навчальної дисципліни та передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням іспиту є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу іспит оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет містить два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет

Імені Семена Кузнеця

Освітньо-кваліфікаційний рівень: "бакалавр"

Спеціальність 6.030508 (22,25,28) – Фінанси і кредит, 4 курс Семестр 7

Навчальна дисципліна: "Економіка праці та соціально-трудова відносини"

Екзаменаційний білет

Теоретична частина (Тести)

1. Праця – це:

- а) сукупність дій виконавців щодо доцільної зміни предмета праці;
- б) свідома діяльність людини щодо створення матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення потреб;
- в) закінчена частина виробничого процесу з оброблення одного або одночасно декількох предметів праці, яка виконується на одному робочому місці одним робітником або групою робітників, або без їхньої участі.

2. Суб'єкт соціально-трудова відносин – це:

- а) юридична або фізична особа, яка володіє первинними або делегованими первинними носіями прав в соціально-трудова відносинах.
- б) громадянин, який уклав трудовий договір (контракт) з роботодавцем на проведення певної роботи відповідно до своїх здібностей, професійних якостей, індивідуальних можливостей, кваліфікації та ін.;
- в) людина, що працює самостійно та наймає на роботу одного або декількох осіб для виконання певних функцій;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. Патерналізм – це

- а) жорстка регламентація поведінки суб'єктів соціально-трудова відносин, умов і особливостей їхніх взаємних пріоритетів з боку держави або керівництва організацією;
- б) суперництво суб'єктів соціально-трудова відносин, можливості та кращі умови реалізації особистих інтересів у соціально-трудова сфері;
- в) взаємна відповідальність і взаємоповага людей, яка, своєю чергою, базується на спільних інтересах; на однакових поглядах на необхідність

та напрями змін у системі соціально-трудо­вих відносин, ухвалення суспільно важливих рішень у цій сфері;

г) крайня ступінь прояву протиріч в інтересах взаємодіючих суб'єктів соціально-трудо­вих відносин;

д) правильна відповідь відсутня.

4. Якому рівню СТВ відповідають такі предмети, як організація праці, форми і системи оплати праці, гарантії зайнятості, розвиток персоналу, участь працівників в управлінні та власності тощо:

а) індивідуальному;

б) мезоекономічному (регіональному);

в) макроекономічному;

г) мікроекономічному;

д) мезоекономічному (галузевому)?

5. Держава, виконуючи функцію контролера:

а) несе відповідальність за дотримання на підприємствах законодавчо встановлених гарантій і норм щодо персоналу, споживачів продукції або послуг, громадськості та інших суб'єктів;

б) гарантує забезпечення основних потреб громадян на рівні встановлених законом державних соціальних стандартів і нормативів;

в) розробляє та впроваджує нормативно-правові акти, які захищають права працівників і створюють необхідні умови для суспільного виробництва;

г) всі відповіді правильні;

д) свій варіант відповіді.

6. Європейська модель соціального партнерства характеризується:

а) високим рівнем правової захищеності працівника, жорсткими нормами трудового права, які орієнтовані на збереження робочих місць, жорстким тарифним регулюванням, високим рівнем мінімальної заробітної плати;

б) низьким рівнем мінімальної заробітної плати, відсутністю перспектив кар'єрного зростання;

в) великою свободою роботодавця стосовно найму і звільнення; переважанням колективно-договірного регулювання на рівні підприємства, а не галузі або регіону; мобільністю робочої сили; великою диференціацією в оплаті праці;

г) всі варіанти правильні.

7. Режими відтворення населення – це:

а) розширене відтворення;

б) просте відтворення;

в) звужене відтворення;

- г) екстенсивне відтворення;
- д) інтенсивне відтворення.

8. *До зовнішніх факторів, що визначають продуктивність праці належать:*

- а) політичні фактори;
- б) законодавчі фактори;
- в) ринкові механізми і конкуренція;
- г) загальна соціально-економічна ситуація;
- д) відносини з контрагентами;
- е) організаційна структура підприємства.

9. *Системи погодинної оплати праці:*

- а) акордна;
- б) контрактна;
- в) безтарифна;
- г) проста погодинна;
- д) відрядно-преміальна.

10. *Рівень загальної та професійної підготовки, що дозволяє адекватно реагувати на вимоги конкретного робочого місця або виконуваної роботи – це:*

- а) освіта;
- б) знання;
- в) компетентність;
- г) посада.

Практична частина

Завдання 1. (стереотипне).

Оплата праці відрядно-преміальна. Визначити заробіток робітника за місяць, якщо відомо, що він досяг таких показників: завдання виконав на 112 %, одержав економію матеріальних ресурсів на 900 грн, його відрядний заробіток склав 3 700 грн. Водночас за чинним положенням робітнику нараховується премія за виконання завдання 20 %, за кожен відсоток перевиконання 3 % і за економію матеріальних ресурсів 50 % від досягнутої економії.

Завдання 2. (діагностичне).

Розрахуйте за методологією МОП такі показники: 1) чисельність економічно активного населення; 2) рівень економічної активності населення регіону; 3) рівень зайнятості.

Оцініть: 4) рівень зареєстрованого безробіття економічно активного населення працездатного віку та рівень безробіття за методологією МОП;

5) як змінилася кількість зареєстрованих безробітних на 1 000 зайнятих у регіоні, якщо в минулому році вона склала 140 осіб.

Зробіть висновки.

Вихідні дані по регіону: чисельність населення у віці 15 – 70 років – 4 000 тис. осіб. Усього зайнято в економіці – 2 200 тис. осіб; чисельність безробітних (за методологією МОП) – 900 тис. осіб, з них чисельність офіційно зареєстрованих безробітних склала – 250 тис. осіб.

Завдання 3. (евристичне).

Зміст завдання: 1) описати і порівняти вітчизняну методику розрахунку показників оцінювання стану ринку праці та методологію МОП; 2) визначити показники стану ринку праці й оцінити їхню динаміку (з використанням методології МОП); 3) зробити висновки про динаміку розрахованих показників і можливості їхнього покращення.

Вихідні дані наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Стан ринку праці України (дані Державного управління статистики)

Рік	Економічно активне населення у віці 15 – 70 років, тис. осіб	Зайняте населення у віці 15 – 70 років, тис. осіб	Безробітне населення у віці 15 – 70 років, тис. осіб	Середньорічна чисельність населення у віці 15 – 70 років, тис. осіб
2002	22 830,8	20 175,0	2 655,8	36 124,6
2003	22 426,5	19 971,5	2 455,0	35 997,6
2004	22 231,9	20 091,2	2 140,7	35 915,8
2005	22 171,3	20 163,3	2 008,0	35 875,9
2006	22 202,4	20 295,7	1 906,7	35 810,3
2007	22 280,8	20 680,0	1 600,8	35 821,2
2008	22 245,4	20 730,4	1 515,0	35 764,3
2009	22 322,3	20 904,7	1 417,6	35 658,6
2010	22 397,4	20 972,3	1 425,1	35 382,9
2011	22 150,3	20 191,5	1 958,8	34 992,6
2012	22 051,6	20 266,0	1 785,6	34 617,9
2013	22 056,9	20 324,2	1 732,7	34 512,1

Затверджено на засіданні кафедри "Економіки та соціальних наук".
Протокол № 12 від 16 квітня 2016 року.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Екзаменатор _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання містить окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їхнього розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Тести (10 балів):

1 бал за кожен правильну відповідь.

Завдання 1 (5 балів):

1 бал – правильний методичний підхід, знання формули для розрахунку;

1 бал – правильний арифметичний розрахунок показника;

1 бал – оформлення вирішення завдання: розв'язання, одиниці виміру, відповідь;

2 бали – наявність обґрунтованих висновків про динаміку показників.

Завдання 2 (10 балів):

1 бал – правильний методичний підхід, знання формул для розрахунку;

2 бали – правильний арифметичний розрахунок показників;

3 бали – оформлення вирішення завдання: хід розрахунків, одиниці виміру, необхідні пояснення.

4 бали – наявність обґрунтованих висновків про динаміку показників.

Завдання 3 (15 балів):

2 бали – володіння теоретичними знаннями та їхнє застосування для вирішення поставленої проблеми;

2 бали – послідовність і аргументованість викладення матеріалу;

3 бали – застосування творчого підходу до вирішення поставленої проблеми;

3 бали – оригінальність підходу до виконання завдання та подання результату;

5 балів – наявність обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленої проблеми.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей (іспит)

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання		Рівень сформованості компетентностей		
					Форми контролю	Максимальний бал	
1	2	3	4		5	6	
Змістовий модуль 1. Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудова відносин на ринку праці						60	
ЕПСТВ 1 Здатність до обґрунтування ролі економіки праці в організації виробництва	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни	Робота на лекції	1,5
			2	Практичне заняття	Завдання 1. Вивчення професійної орієнтації	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за такими питаннями: 1. Праця та соціально-трудова відносини як предмет наукового економічного дослідження. 2. Структура та логіка курсу. Підготовка до практичного заняття за питаннями: 1. Методологічна база вивчення дисципліни. 2. Інформаційна база дослідження соціально-трудова процесів	Перевірка домашніх завдань	0,2
			2,5	Лекція	Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	Робота на лекції	1,5
	2	Ауд.	2,5	Практичне заняття	Завдання 2. Вирішення завдань на обчислення структури населення та трудових ресурсів	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
			6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Відтворення ресурсів для праці. 2. Динаміка змін у структурі населення України. Підготовка до практичного заняття за питанням: "Характеристика населення"	Перевірка домашніх завдань	0,2

1	2	3	4		5	6	
Здатність оцінювати трудові ресурсну ситуацію на макрорівні	3	Ауд.	2,5	Лекція	Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	Робота на лекції	1,5
			2,5	Практичне заняття	Завдання 3. Визначення творчого потенціалу	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питанням "Динаміка змін в структурі населення світового суспільства" Підготовка до практичного заняття за питанням "Економічно активне населення"	Перевірка домашніх завдань	0,2
Здатність організувати соціально-трудова на індивідуальному та макрорівнях відносини, в тому числі і соціально-партнерські	4	Ауд.	1	Лекція	Тема 3. Соціально-трудова відносини як система	Робота на лекції	1
			1	Семінарське заняття	"Формування та розвиток соціально-трудова відносин як системи". Контрольна робота за темами 1 – 3	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Еволюція поняття "соціально-трудова відносини". 2. Форми соціально-трудова відносин. Підготовка до семінарського заняття за питаннями: 1. Класична та неокласична теорії становлення та сутності соціально-трудова відносин. 2. Марксистська теорія проблем праці. 3. Використання теорій в практичній діяльності держав. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 – 3	Поточна контрольна робота	3
					Підготовка доповідей	1,5	
					Перевірка домашніх завдань	0,1	

1	2	3	4		5	6	
ЕПСТВ 1		Ауд.	1	Лекція	Тема 4. Соціальне партнерство	Робота на лекції	0,5
			1	Практичне заняття	Завдання 4. Визначення показників, що характеризують рух, міграцію та структуру населення	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Роль соціального партнерства в функціонуванні ринкової економіки. 2. Стан соціального партнерства в Україні й основні напрями його розвитку. Підготовка до практичного заняття за питаннями: 1. Основи формування соціальної політики підприємства. 2. Соціальна сфера та її роль у вирішенні соціальних проблем	Перевірка домашніх завдань	0,1
	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Ринок праці та його регулювання	Робота на лекції	1,5
			2	Практичне заняття	Завдання 5. На підставі моделі конфлікту як процесу, навести та розглянути поетапний розвиток можливого трудового конфлікту і стратегії його вирішення	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1
		Ауд.	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питанням: Сегменти ринку праці. Підготовка до семінарського заняття за питаннями: 1. Трансформація зайнятості в перехідний період. 2. Соціальний захист громадян від безробіття. 3. Міжнародний досвід регулювання зайнятості. 4. Трудова кар'єра	Перевірка домашніх завдань	0,2

1	2	3	4		5	6		
Здатність аналізувати ситуацію на ринку праці	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Ринок праці та його регулювання	Робота на лекції	1,5	
			2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття: Внутрішні ринки праці	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1	
		СРС	7	Підготовка до занять	Підготовка до практичного заняття за питаннями: 1. Особливості пропозиції праці у кризовій економіці. 2. Інфраструктура ринку праці	Перевірка домашніх завдань	0,5	
	Підготовка доповіді					1		
	Здатність оцінювати рівень зайнятості	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Соціально-трудова відносина зайнятості	Робота на лекції	1,5
				2	Практичне заняття	Завдання 6. У запропонованій ситуації виділити і проаналізувати елементи і чинники конфліктів. Колоквіум	Підсумкова контрольна робота (колоквіум) Активна участь у колоквіумі	5 1
СРС			6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Проблеми економіки праці в Україні. 2. Сучасний етап економіко-трудових досліджень. Підготовка до практичного заняття за питанням: "Якість трудового життя як результат і показник стану соціально-трудових відносин". Підготовка до колоквіуму	Перевірка домашніх завдань	0,2	

1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 2. Оплата праці, аналіз і планування показників праці								
ЕПСТВ 2	Здатність удосконалити організацію та нормування праці на підприємстві	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Організація та нормування праці	Робота на лекції	1,5
			Ауд.	2	Практичне заняття	Завдання 7. Вирішення завдань на визначення показників людського розвитку	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Еволюція праці як чинника виробництва. 2. Гуманізація праці. 3. Необхідність організації та нормування праці. Підготовка до практичного заняття за питаннями: 1. Соціальні аспекти праці. 2. Роль праці у розвитку людини та суспільства. 3. Сутність задоволеності працюю	Перевірка домашніх завдань	0,2
	Здатність до виявлення резервів зростання продуктивності праці	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Продуктивність і ефективність праці	Робота на лекції	1,5
			Ауд.	2	Практичне заняття	Завдання 8. Вирішення завдань на обчислення показників зайнятості та безробіття	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Фактори росту продуктивності праці. 2. Основні методи та підходи до вимірювання продуктивності праці. 3. Вплив продуктивності праці на економічний розвиток. Підготовка до практичного заняття за питанням: "Показники, що характеризують зайнятість населення та рівень безробіття".	Перевірка домашніх завдань	0,2
						Усне опитування	1	

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6			
ЕПСТВ 2	Здатність до нарахування заробітної плати	10	Ауд.	2,5	Лекція	Тема 9. Політика доходів і оплата праці	Робота на лекції	1,5	
				2,5	Семінарське заняття	"Форми і системи оплати праці"	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1	
							Підготовка доповіді	1,5	
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за такими питаннями: 1. Функції заробітної плати, принципи її організації. 2. Тарифна система, форми і системи оплати праці. Підготовка до семінарського заняття за питанням: "Регулювання оплати праці в Україні"	Перевірка домашніх завдань	0,2	
			11	Ауд.	2,5	Лекція	Тема 9. Політика доходів і оплата праці	Робота на лекції	1,5
					2,5	Практичне заняття	Завдання 9. Вирішення завдань на обчислення показників нарахування та виплат заробітної плати	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1
	СРС	6			Підготовка до занять	Підготовка до практичного заняття за питанням: "Регулювання оплати праці в Україні"	Перевірка домашніх завдань	0,2	
	Здатність здійснювати планування праці	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Планування праці	Робота на лекції	1,5	
				2	Практичне заняття	Завдання 10. Вирішення завдань на обчислення продуктивності та ефективності праці. Контрольна робота	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1	
							Поточна контрольна	3	
			СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Методи й основні підходи в плануванні праці на підприємствах України. 2. Сутність і необхідність планування чисельності персоналу на підприємствах. Підготовка до практичного заняття за питаннями: "Чинники, які впливають на продуктивність та ефективність праці". Підготовка до контрольної роботи за темами 7 – 9	Перевірка домашніх завдань	0,2	

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6	
	13	Ауд.	1	Лекція	Тема 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	Робота на лекції	1
			1	Практичне заняття	Завдання 11. Вирішення завдань на нарахування заробітної плати та визначення її структури	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питанням: "Проведення аналізу в сфері праці". Підготовка до практичного заняття за питанням: "Структура заробітної плати"	Перевірка домашніх завдань	0,1
Здатність здійснювати моніторинг соціально-трудової сфери в Україні		Ауд.	1	Лекція	Тема 12. Міжнародна організація та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	Робота на лекції	0,5
			1	Практичне заняття	Завдання 12. Вирішення комплексного завдання на проведення аналізу трудових показників	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Моніторинг СТВ в Україні. 2. Напрями моніторингу СТВ. 3. Джерела інформації про стан соціально-трудової сфери. 4. Організація моніторингу соціально-трудової сфери в Україні. Підготовка до практичного заняття: 5. Складова аналізу трудових показників	Перевірка домашніх завдань	0,1
					Колоквіум	5	

Закінчення табл. 10.1

1	2	3	4	5	6		
Здатність оцінювати діяльність міжнародних організацій в сфері праці	14	Ауд.	1	Лекція	Тема 13. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудових відносин	Робота на лекції	1,5
			1	Практичне заняття	Завдання 13. Аналіз діяльності МОП	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Міжнародні акти про економічні, соціальні й культурні права людини. 2. Пріоритетні напрями діяльності Міжнародної організації праці. Підготовка до практичного заняття за питанням: 1. Специфіка дослідження проблем організації в умовах ринку. Сутність, цілі, завдання соціологічних досліджень в сфері праці	Перевірка домашніх завдань	0,4
Сесія		Ауд.	2	Перед-екзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40
			2	Іспит	Виконання завдань екзаменаційного білету		
		СРС		Підготовка до іспиту	Повторення матеріалів змістовних модулів		
Усього годин		144		Загальна максимальна кількість балів по дисципліні		100	
з них							
аудиторні		40 %		поточний контроль:		60	
самостійна робота		60 %		підсумковий контроль:		40	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (іспит)	Сума	
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						40	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			T13
2,7	2,7	3,7	7,2	2,7	3,7	7,7	2,7	3,7	4,2	2,7	5,7			10,6
Колоквіум						Колоквіум								
5						5								

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модулю			Лекції	Практики	Домашнє завдання	Доповідь	Опитування	Поточні контрольні роботи	КОЛОКВІУМ	Усього
Змістовий модуль 1. Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудових відносин на ринку праці	Тема 1	Тиждень 1	1,5	1	0,2	-	-	-	-	3
	Тема 2	Тиждень 2 Тиждень 3	3	2	0,4	-	1	-	-	6
	Тема 3	Тиждень 4	1	0,5	0,1	1,5	-	3	-	6
	Тема 4	Тиждень 4	0,5	0,5	0,1	-	-	-	-	1
	Тема 5	Тиждень 5 Тиждень 6	3	2	0,4	1	-	-	-	6
	Тема 6	Тиждень 7	1,5	1	0,2	-	-	-	5	8
Змістовий модуль 2. Оплата праці, аналіз і планування показників праці	Тема 7	Тиждень 8	1,5	1	0,2	-	-	-	-	3
	Тема 8	Тиждень 9	1,5	1	0,2	-	1	-	-	4
	Тема 9	Тиждень 10 Тиждень 11	3	2	0,4	1,5	-	-	-	7
	Тема 10	Тиждень 12	1,5	1	0,2	-	-	3	-	6
	Тема 11	Тиждень 13	1	0,5	0,1	-	-	-	5	7
	Тема 12	Тиждень 13	0,5	0,5	0,1	-	-	-	-	1
	Тема 13	Тиждень 14	1,5	1	0,4	-	-	-	-	3
Усього			21	14	3	4	2	6	10	60

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання для 120 годи (залік) наведена в табл. 10.4.

Таблиця 10.4

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей (залік)

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Рівень сформованості компетентностей			
				Форми контролю	Максимальний бал		
1	2	3	4	5	6		
Змістовий модуль 1. Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудова відносин на ринку праці					100		
ЕПСТВ 1 Здатність до обґрунтування ролі економіки праці в організації виробництва	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 1. Вивчення професійної орієнтації	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	4	Підготовка до занять	Підготовка до практичного заняття за питаннями: 1. Методологічна база вивчення дисципліни. 2. Інформаційна база дослідження соціально-трудова процесів	Перевірка домашніх завдань	0,5
	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 2. Вирішення завдань на обчислення структури населення та трудових ресурсів	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	6	Підготовка до занять	Підготовка до практичного заняття з питанням: "Характеристика населення"	Перевірка домашніх завдань	0,5
						Підготовка доповідей	3

1	2	3	4		5	6	
Здатність оцінювати трудові ресурсну ситуацію на макрорівні	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 3. Визначення творчого потенціалу	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питанням "Динаміка змін в структурі населення світового суспільства" Підготовка до практичного заняття за питанням "Економічно активне населення"	Перевірка домашніх завдань	0,5
	4	Ауд.	1	Лекція	Тема 3. Соціально-трудова відносина як система	Робота на лекції	0,5
			1	Семинарське заняття	"Формування та розвиток соціально-трудова відносин як системи". Контрольна робота за темами 1 – 3	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Еволюція поняття "соціально-трудова відносина". 2. Форми соціально-трудова відносин. Підготовка до семінарського заняття за питаннями: 1. Класична та неокласична теорії становлення та сутності соціально-трудова відносин. 2. Марксистська теорія проблем праці. 3. Використання теорій в практичній діяльності держав. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 – 3	Поточна контрольна робота	5
				Підготовка доповідей	3		
				Перевірка домашніх завдань	0,25		

1	2	3	4		5	6	
ЕПСТВ 1		Ауд.	1	Лекція	Тема 4. Соціальне партнерство	Робота на лекції	0,5
			1	Практичне заняття	Завдання 4. Визначення показників, що характеризують рух, міграцію та структуру населення	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		СРС	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Роль соціального партнерства в функціонуванні ринкової економіки. 2. Стан соціального партнерства в Україні й основні напрями його розвитку. Підготовка до практичного заняття за питаннями: 1. Основи формування соціальної політики підприємства. 2. Соціальна сфера та її роль у вирішенні соціальних проблем	Перевірка домашніх завдань	0,25
	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Ринок праці та його регулювання	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 5. На підставі моделі конфлікту як процесу, навести та розглянути поетапний розвиток можливого трудового конфлікту і стратегії його вирішення	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1
		Ауд.	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питанням: Сегменти ринку праці. Підготовка до семінарського заняття за питаннями: 1. Трансформація зайнятості в перехідний період. 2. Соціальний захист громадян від безробіття. 3. Міжнародний досвід регулювання зайнятості. 4. Трудова кар'єра	Перевірка домашніх завдань	0,5
					Підготовка доповідей	3	

1	2	3	4		5	6	
Здатність аналізувати ситуацію на ринку праці	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Ринок праці та його регулювання	Робота на лекції	1
			2	Семінарське заняття	Внутрішні ринки праці	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	7	Підготовка до занять	Підготовка до практичного заняття за питаннями: 1. Особливості пропозиції праці у кризовій економіці. 2. Інфраструктура ринку праці	Перевірка домашніх завдань	0,5
						Підготовка доповіді	3
Здатність оцінювати рівень зайнятості	7	Ауд.		Лекція	Тема 6. Соціально-трудова відносина зайнятості	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 6. У запропонованій ситуації виділити і проаналізувати елементи і чинники конфліктів. Колоквіум	Підсумкова контрольна робота (колоквіум)	5
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Проблеми економіки праці в Україні. 2. Сучасний етап економіко-трудових досліджень. Підготовка до практичного заняття за питанням: "Якість трудового життя як результат і показник стану соціально-трудових відносин". Підготовка до колоквіуму	Активна участь у колоквіумі	10
					Перевірка домашніх завдань	0,5	

1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 2. Оплата праці, аналіз і планування показників праці								
ЕПСТВ 2	Здатність удосконалити організацію та нормування праці на підприємстві	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Організація та нормування праці	Робота на лекції	1,5
			Ауд.	2	Практичне заняття	Завдання 7. Вирішення завдань на визначення показників людського розвитку	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Еволюція праці як чинника виробництва. 2. Гуманізація праці. 3. Необхідність організації та нормування праці. Підготовка до практичного заняття за питаннями: 1. Соціальні аспекти праці. 2. Роль праці у розвитку людини та суспільства. 3. Сутність задоволеності працюю	Перевірка домашніх завдань	0,2
	Здатність до виявлення та обґрунтування резервів зростання продуктивності праці на підприємстві	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Продуктивність і ефективність праці	Робота на лекції	1
			Ауд.	2	Практичне заняття	Завдання 8. Вирішення завдань на обчислення показників зайнятості та безробіття	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Фактори росту продуктивності праці. 2. Основні методи та підходи до вимірювання продуктивності праці. 3. Вплив продуктивності праці на економічний розвиток. Підготовка до практичного заняття за питанням: "Показники, що характеризують зайнятість населення та рівень безробіття".	Перевірка домашніх завдань	0,5
						Підготовка доповіді	3	

1	2	3	4		5	6		
ЕГПСТВ 2	Здатність до нарахування заробітної плати	10	Ауд.	2,5	Лекція	Тема 9. Політика доходів і оплата праці	Робота на лекції	1
				2,5	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Форми і системи оплати праці"	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1
							Підготовка доповіді	3
		6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за такими питаннями: 1. Функції заробітної плати, принципи її організації. 2. Тарифна система, форми і системи оплати праці. Підготовка до семінарського заняття за питанням: "Регулювання оплати праці в Україні"	Перевірка домашніх завдань	0,5		
		11	Ауд.	2,5	Лекція	Тема 9. Політика доходів і оплата праці	Робота на лекції	1
				2,5	Практичне заняття	Завдання 9. Вирішення завдань на обчислення показників нарахування та виплат заробітної плати	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1
	6			Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за такими питанням: Регулювання оплати праці в Україні	Перевірка домашніх завдань	0,5	
	Здатність здійснювати планування праці й аналіз трудових показників	12	Ауд.		Лекція	Тема 10. Планування праці	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Завдання 10. Вирішення завдання на обчислення продуктивності та ефективності праці. Контрольна робота	Активна участь в обговоренні теоретичних питань	1
							Підготовка доповіді	3
	Поточна контрольна робота	5						

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6	
		CPC	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Методи й основні підходи в плануванні праці на підприємствах України. 2. Сутність і необхідність планування чисельності персоналу на підприємствах. Підготовка до практичного заняття за питаннями: "Чинники, які впливають на продуктивність та ефективність праці". Підготовка до контрольної роботи за темами 7 – 9	Активна участь в виконанні практичних завдань	0,5
Здатність здійснювати моніторинг соціально-трудової сфери в Україні	13	Ауд.	1	Лекція	Тема 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	Робота на лекції	0,5
			1	Практичне заняття	Завдання 11. Вирішення завдань на нарахування заробітної плати та визначення її структури	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		CPC	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питанням: "Проведення аналізу в сфері праці". Підготовка до практичного заняття за питанням: "Структура заробітної плати"	Перевірка домашніх завдань	0,25
		Ауд.	1	Лекція	Тема 12. Міжнародна організація та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	Робота на лекції	0,5
			1	Практичне заняття	Завдання 12. Вирішення комплексного завдання на проведення аналізу трудових показників	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
		CPC	3	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Моніторинг СТВ в Україні. 2. Напрями моніторингу СТВ. 3. Джерела інформації про стан соціально-трудової сфери. 4. Організація моніторингу соціально-трудової сфери в Україні. Підготовка до практичного заняття: 5. Складова аналізу трудових показників	Перевірка домашніх завдань	0,25
							Колоквіум

1	2	3	4		5	6	
Здатність оцінювати діяльність міжнародних організацій в сфері праці	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудових відносин	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Завдання 13. Аналіз діяльності МОП	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Міжнародні акти про економічні, соціальні й культурні права людини. 2. Пріоритетні напрями діяльності Міжнародної організації праці. Підготовка до практичного заняття за питанням: 1. Специфіка дослідження проблем організації в умовах ринку. Сутність, цілі, завдання соціологічних досліджень в сфері праці	Перевірка домашніх завдань	0,5
					Есе	10	
Усього годин		144		Загальна максимальна кількість балів по дисципліні		100	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.5.

Таблиця 10.5

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота													Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	
1,5	8	10,5	5,5	6	13	2,5	5,5	14	6	13	2,5	11,5	
Колоквіум						Колоквіум							
10						10							

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.6.

Таблиця 10.6

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модулю			Лекції	Практики	Домашнє завдання	Доповідь	Опитування	Поточні контрольні роботи	КОЛОКВІУМ	Усього
Змістовий модуль 1. Трудові ресурси. Формування та регулювання соціально-трудових відносин на ринку праці	Тема 1	Тиждень 1	1,5	1	0,2	–	–	–	–	3
	Тема 2	Тиждень 2 Тиждень 3	3	2	0,4	–	1	–	–	6
	Тема 3	Тиждень 4	1	0,5	0,1	1,5	–	3	–	6
	Тема 4	Тиждень 4	0,5	0,5	0,1	–	–	–	–	1
	Тема 5	Тиждень 5 Тиждень 6	3	2	0,4	1	–	–	–	6
	Тема 6	Тиждень 7	1,5	1	0,2	–	–	–	5	8
Змістовий модуль 2. Оплата праці, аналіз і планування показників праці	Тема 7	Тиждень 8	1,5	1	0,2	–	–	–	–	3
	Тема 8	Тиждень 9	1,5	1	0,2	–	1	–	–	4
	Тема 9	Тиждень 10 Тиждень 11	3	2	0,4	1,5	–	–	–	7
	Тема 10	Тиждень 12	1,5	1	0,2	–	–	3	–	6
	Тема 11	Тиждень 13	1	0,5	0,1	–	–	–	5	7
	Тема 12	Тиждень 13	0,5	0,5	0,1	–	–	–	–	1
	Тема 13	Тиждень 14	1,5	1	0,4	–	–	–	–	3
Усього			21	14	3	4	2	6	10	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.7).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

11. Рекомендована література**11.1. Основна**

1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / О. А. Грішнова. – 5-те вид., оновлене. – Київ : Знання, 2011. – 390 с.
2. Гриньова В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / В. М. Гриньова. – Київ : Знання, 2010. – 310 с.
3. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / за ред. Г. В. Назарової. – Київ : Знання, 2012. – 573 с.
4. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / А. М. Колот; за наук. ред. А. М. Колота ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – Київ: КНЕУ, 2009. – 711 с.

11.2. Додаткова

5. Акіліна О. В. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / О. В. Акіліна, Л. М. Ільч. – Київ : Алерта, 2010. – 733 с.
6. Березюк А. М. Економіка праці й соціально-трудова відносини : навч. посібн. / А. М. Березюк, С. М. Мельніков, О. С. Попов ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". – Харків : ХАІ, 2011. – 105 с.

7. Гаврилюк Л. А. Економіка праці і соціально-трудова відносина : навч. посібн. / Л. А. Гаврилюк, А. Л. Бержанір, М. І. Дяченко ; за ред. Л. А. Гаврилюка ; Уман. нац. ун-т садівництва. – Умань : [б. в.], 2011. – 416 с.
8. Гармідер Л. Д. Економіка праці і соціально-трудова відносина : навч. посібн. / Л. Д. Гармідер, С. О. Філатова ; Дніпропетровський ун-т економіки та права. – Дніпропетровськ : Вид. ДУЕП, 2009. – 638 с.
9. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносина : практикум : навч. посібн. / О. А. Грішнова, О. М. Білик. – Київ : Знання, 2012. – 286 с.
10. Дядик Т. В. Економіка праці та соціально-трудова відносина / Т. В. Дядик. – Полтава : ФОП Говоров С. В., 2008. – 344 с.
11. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посібн. / Є. П. Качан, О. П. Дяків, С. А. Надвиничний, та ін. – Київ: Знання, 2008. – 407 с.
12. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посіб. / С. М. Пилипенко, М. В. Горобинська, Л. І. Піддубна, та ін. – Харків : ХНЕУ, 2008. – 296 с.
13. Іляш О. І. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посіб. / О. І. Іляш, С. С. Гринкевич. – Київ : Знання, 2010. – 476 с.
14. Лукашевич В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посіб. / В. М. Лукашевич. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Львів : Новий Світ-2000, 2010. – 422 с.

11.3. Інформаційні ресурси

15. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
16. Журнал "Управление персоналом" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.top-personal.ru/>.
17. Закон України "Про зайнятість населення" від 05.07.2012 № 5067-VI., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
18. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.idss.org.ua/>.
19. Співтовариство кадровиків і спеціалістів з управління персоналом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hrliga.com/>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудові відносини" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни					
Здатність до обґрунтування ролі економіки праці в організації виробництва	Розуміння сутності поняття "економіка праці"	Сутність об'єкта, предмету, мети та завдань дисципліни. Категоріальний апарат навчальної дисципліни. Роль праці у формуванні суспільства та особистості	Вміння складати баланс трудових ресурсів. Вміння встановлювати рівень забезпечення народного господарства робочою силою	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо обґрунтування ролі економіки праці на підприємстві	Відповідальність за точне визначення рівня забезпеченості підприємства робочою силою
Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства					
Здатність оцінювати трудоворесурсну ситуацію на макрорівні	Знання таких категорій як "зайнятий", "безробітний", "мігрант"	Загальна характеристика та структура трудових ресурсів, їхні кількісні та якісні характеристики. Характеристика процесу відтворення. Управління системою трудових ресурсів	Вміння вирішувати завдання з обчислення показників оцінювання економічної активності. Вміння оцінювати творчий потенціал. Вміння визначати показники демографічної структури населення	Презентувати результати аналізу демографічної та статевовікової структури населення	Відповідальність за точність і коректність проведених розрахунків трудоворесурсної ситуації в Україні

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Соціально-трудові відносини як система					
Здатність організувати соціально-трудові відносини, в тому числі і соціально-партнерські на індивідуальному та мікрорівнях	Розуміння сутності поняття "соціально-трудові відносини"	Сутність системи соціально-трудових відносин. Основні спільні риси та відмінності різних сторін, суб'єктів, рівнів, предметів, типів соціально-трудових відносин	Вміння формувати цілеспрямовані дії щодо досягнення певної мети всіх суб'єктів соціально-трудових відносин. Вміння вирішувати завдання з визначення показників людського розвитку	Наводити динаміку країн згідно такого показника як "індекс людського розвитку" (ІЛР)	Самостійно робити висновок та пропонувати заходи щодо стабілізації країни на тому чи іншому рівні за ІЛР
Тема 4. Соціальне партнерство					
Здатність організувати соціально-трудові відносини, в тому числі і соціально-партнерські на індивідуальному та мікрорівнях	Розуміння основних аспектів соціального партнерства	Загальної характеристики соціального партнерства. Основні законодавчі та нормативні акти з питань регулювання соціального партнерства. Основи соціального страхування в сучасних умовах	Вміння йти на компроміс. Вміння проявляти ініціативу. Вміння залучати до себе людей. Вміння ефективно згуртовувати підлеглих	Здатність проводити та реалізовувати заходи щодо згуртованості колективу	Відповідальність за точність і коректність ухваленого управлінського рішення та строки його реалізації
Тема 5. Ринок праці та його регулювання					
Здатність аналізувати ситуацію на ринку праці	Сутність поняття "ринку праці"	Функції та елементи ринку праці, його державне регулювання. Основні спільні риси та відмінності різних видів і моделей ринку праці	Вміння організувати пошук роботи. Вміння формулювати короткострокові та довгострокові цілі свого трудового життя та засоби їхнього досягнення	Презентувати власне резюме та набути основні навички самопрезентації під час прийому на роботу	Ухвалювати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Соціально-трудові відносини зайнятості					
Здатність оцінювати рівень зайнятості	Знання таких категорій як "зайнятий", "безробітний"	Сутність понять "зайнятість", "безробіття", їхні види та показники. Механізм державного регулювання зайнятості населення	Вміння вирішувати завдання на обчислення показників зайнятості та безробіття	Розраховувати чисельність зайнятих та безробітних, визначати їхню динаміку та відповідні коефіцієнти	Відповідальність за точність і коректність розрахунків
Тема 7. Організація і нормування праці					
Здатність удосконалювати організацію та нормування праці на підприємстві	Сутність поняття "нормування праці"	Сутність і задачі організації та нормування праці. Методичні підходи до організації та нормування праці на підприємстві	Вміння вирішувати завдання на обчислення стану організації праці на виробництві. Вміння творчо мислити	Проводити хронометраж та фотодіагностику робочого місця	Ухвалювати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 8. Продуктивність і ефективність праці					
Здатність до виявлення та обґрунтування резервів зростання продуктивності праці на підприємстві	Сутність поняття "продуктивність праці"	Значення та сутність продуктивності праці, методи її вимірювання, фактори та резерви її зростання	Вміння вирішувати завдання на обчислення продуктивності й ефективності праці	Розрахунок основних показників продуктивності й ефективності праці	Ухвалювати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 9. Політика доходів і оплата праці					
Здатність до нарахування заробітної плати	Сутність поняття "заробітна плата", "мінімальна заробітна плата", "споживчий коштик"	Сутність і структура доходів населення, заробітної плати, її функції та принципи організації. Тарифна система оплати праці. Форми і системи оплати праці	Вміння вирішувати завдання на аналіз структури доходів населення, нарахування заробітної плати та визначення її структури	Проведення аналізу стану нарахування та виплат заробітної плати за регіонами України	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Планування праці					
Здатність здійснювати планування і аналіз трудових показників	Основні трудові показники підприємства	Аналітичний підхід до планування трудових показників. Особливості планування праці в бізнес-процесах	Вміння обчислювати планові показники з праці. Вміння складати перспективні та поточні плани з праці. Вміння керувати проектами з праці	Презентація власного бізнес-плану	Відповідальність за точність та коректність розрахунків
Тема 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці					
Здатність здійснювати планування і аналіз трудових показників	Сутність поняття "аудит персоналу"	Порядок ведення обліку трудових показників та складання відповідної звітності. Завдання аналізу в сфері праці	Вміння вирішувати завдання з оцінки складу та руху працівників на підприємстві	Розробка аудиторського плану внутрішньої перевірки відділу кадрів	Ухвалювати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин					
Здатність оцінювати діяльність міжнародних організацій у сфері праці	Специфіка роботи МОП й історія її виникнення	Роль міжнародної організації праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	Вміння приймати рішення щодо соціально-трудових відносин з урахуванням рекомендацій МОП та адаптувати їх до вітчизняних умов	Презентація основних міжнародних програм у сфері праці	Відповідальність за точність і коректність ухваленого рішення
Тема 13. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудових відносин					
Здатність здійснювати моніторинг соціально-трудової сфери в Україні	Сутність поняття "моніторинг"	Сутність та напрями моніторингу соціально-трудових відносин	Вміння проводити соціологічні дослідження щодо різноманітних аспектів трудової зайнятості. Контролювати свою професійну діяльність	Проведення ділової гри на професійну придатність	Відповідальність за точність і коректність ухваленого рішення

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми практичних занять.....	14
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	16
6. Самостійна робота студентів.....	18
6.1. Контрольні запитання для самодіагностики.....	22
7. Індивідуально-консультативна робота	27
8. Методи навчання.....	27
9. Методи контролю	31
10. Розподіл балів, які отримують студенти.....	39
11. Рекомендована література	58
11.1. Основна	58
11.2. Додаткова	58
11.3. Інформаційні ресурси	59
Додатки.....	60

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

**Робоча програма
для студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Аграмакова** Наталія Володимирівна
Литовченко Ірина Володимирівна
Сотнікова Юлія Володимирівна
Степанова Ека Рамінівна

Відповідальний за видання *Г. В. Назарова*

Редактор *А. С. Ширініна*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2017 р. Поз. № 138 ЕВ. Обсяг 65 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А
*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*